

§36

Ansvarsprövning för hälso- och sjukvårdsnämnden 2021 (RS/275/2022)

Sammanfattning

Region Jämtland Härjedalens revisorer granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionsred all verksamhet som bedrivs inom styrelsen och nämndernas verksamhetsområden. Den 12 april 2022 lämnade Region Jämtland Härjedalens revisorer in revisionsberättelse för år 2021 och revisorernas redogörelse för 2021 till regionfullmäktige.

Revisorerna gör två ställningstaganden i ansvarsprövningen och lämnade in två revisionsberättelser: Fem revisorer riktar anmärkning mot hälso- och sjukvårdsnämnden för bristande styrning och ledning samt bristande måluppfyllelse men tillstyrker att regionfullmäktige beviljar ansvarsfrihet för hälso- och sjukvårdsnämnden för 2021. (revisionsberättelse nr 2). Tre revisorer riktar anmärkning mot hälso- och sjukvårdsnämnden för bristande styrning och ledning samt bristande måluppfyllelse samt avstyrker att regionfullmäktige beviljar ansvarsfrihet för hälso- och sjukvårdsnämnden för 2021 (revisionsberättelse nr 1).

Med anledning av att regionens revisorer riktar anmärkning mot hälso- och sjukvårdsnämnden samt revisorernas uttalande i ansvarsfrågan ska nämnden och de ledamöter och ersättare som tjänstgjort men avgått under 2021 ges möjlighet enligt 5:e kap 32 § KL att inkomma med förklaring. Regionfullmäktiges presidium har efter sitt möte den 13 april 2022 gett möjlighet att inkomma med eventuella förklaringar till fullmäktiges presidium senast den 21 april 2022.

En förklaring har inkommit från hälso- och sjukvårdsnämnden. Det har också inkommit egna förklaringar från Kristdemokratiska gruppen i Region Jämtland Härjedalen, Socialdemokratiska ledamöter i hälso- och sjukvårdsnämnden 2021 genom Ann-Marie Johansson (S) och från Marie Svensson och Elin Hoffner, båda Vänsterpartiet.

Resultatet av revisorernas granskning

I revisionsberättelsen och revisionsrapporten redogör revisorerna för resultatet av granskningen.

Revisorernas sammantagna bedömning är att hälso- och sjukvårdsnämnden delvis har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och ekonomiskt tillfredsställande sätt. Revisorernas ställningstaganden vad gäller ansvarsprövningen grundar sig på:

Revisorerna bedömer att nämnden inte antagit någon internkontroll plan för 2021 samt att fördjupande granskningar påvisat brister i den interna kontrollen.

Revisorerna bedömer att nämnden når ett resultat förenligt med budget tack vara tillfälliga statsbidrag och nationella satsningar.

Revisorerna anser att personalförsörjningen visar på stora brister när det gäller bemanning av sjuksköterskor vilket föranlett ökad inhyrd personal från bemanningsföretag. Revisorerna bedömer att personalbristen har medfört att antal vårdplatser minskat och tillgängligheten försämrats.

Revisorerna bedömer att nämnden redovisar en låg måluppfyllelse – i synnerhet tillgänglighetsmål inom specialistvården.

Summering av förklaringar

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Hälso- och sjukvårdsnämnden behandlade ärendet om ansvarsprövningen på sitt sammanträde den 21 april 2022, § 61, där en förklaring till revisorernas påpekanden och bedömning fastställdes. Förutom att bemöta revisorernas kritik redovisar också nämnden vilka förändringar som behöver genomföras inom de områden som revisorerna kritiserat. Hälso- och sjukvårdsnämnden markerar även inledningsvis den inverkan coronapandemin har haft på hälso- och sjukvården under stora delar av både 2020 och 2021 och som också löpande redovisats till regionfullmäktige. Pandemin har inneburit stora utmaningar och tvingat verksamheten till anpassningar, omställningar och annan prioritering. Nämnden anser att det i sin tur påverkat möjligheten att bedriva planerade utvecklingsarbeten och aktiviteter. För att inte belasta hälso- och sjukvården ytterligare i en redan pressad situation har det också gjorts medvetna ambitionssänkningar i de arbeten som var tänkt att inkludera dem. Sammantaget anser nämnden att pandemin haft negativ inverkan över att kunna styra och följa upp verksamheten på ett önskvärt sätt.

Hälso- och sjukvårdsnämnden beskriver också att pandemin bidragit stort till bemanningssituationen då den inneburit sjukfrånvaro, personalbrist, begränsningar i produktion och minskad tillgänglighet. Detta har i sin tur medfört anlitan av hyrpersonal för att öka tillgängligheten och möjlighet till vård för medborgarna. Återkommande analyser av händelseutvecklingen gällande tillgång till personal inom hälso- och sjukvården görs inom ramen för arbetet kopplat till kompetensförsörjningen. Det kan också konstateras att situationen vad gäller brist på viss kompetens inte är något Region Jämtland Härjedalen är ensamma om. Socialstyrelsens årliga rapport visar att det fortfarande råder brist på flera yrkeskategorier i regionerna. 14 av 21 regioner uppger att de har brist på personal inom hälften eller fler av legitimationsyrkena i vården.

På revisorernas påpekanden om målsättningar gällande tillgänglighet beskriver hälso- och sjukvårdsnämnden att nödvändiga prioriteringar har krävts med anledning av pandemin och detta har fått effekt på tillgängligheten inom vissa områden. Inom öppenvården har produktionen ökat och omfattande insatser har gjorts med vaccinationer samt provtagning kopplat till pandemin. Turistströmmar har vidare bidragit till ökad arbetsbelastning. Pandemin har också inneburit att arbetssätt förändrats som ett led att bibehålla tillgängligheten. Det har skett till förmån för digitala kontakter samt kvalificerad telefonrådgivning, vilka ersatt fysiska

besök. Färre antal vårdtillfällen samt vårddagar jämfört med 2019 beror på pandemin samt resursbrist av framför allt sjuksköterskor. Den ökade sjukfrånvaron bland personalen har lett till att personalresurser omfördelats till kritiskt utsatta vårdenheter. Hälso- och sjukvårdsnämnden beskriver att Region Jämtland Härjedalen, trots pandemin, under kortare perioder haft utökad operationsverksamhet på Campus samt extra helgöppet och kvällsmottagningar på ett antal områden som ett led att motverka den uppskjutna vården i så stor utsträckning som möjligt. Ett samarbete inom länet med kommunerna och länsstyrelsen är etablerat.

Hälso- och sjukvårdsnämnden redogör för de utvecklingsinsatser och operativt verksamhetsanpassat stöd inom områdena kompetensförsörjning, anställningsvillkor, arbetsmiljö samt ledarskap som trots pandemin genomförts. Exempel på åtgärder för att bidra till Region Jämtland Härjedalen som attraktiv arbetsgivare och en stabilare bemanning anser nämnden är fortsatt utveckling av arbetet med produktions- och kapacitetsplanering, införandet av en intern personalpool, tydligare karriärvägar och introduktionsprogram, bonussystem för rekrytering av svårrekryterad personal samt bättre möjligheter till intern kompetensutveckling och utbildning via Kliniskt Träningscentrum, KTC.

Hälso- och sjukvårdsnämnden är medveten om att någon internkontrollplan inte upprättats på nämndsnivå för 2021 som reglementet för intern kontroll och styrning föreskriver. Till följd av de prioriteringar som behövts göras med anledning av coronapandemin har de personella resurserna som tidigare varit avsatta för att hålla ihop internkontrollarbetet blivit ålagda andra mer prioriterade arbetsuppgifter. Nämnden påtalar dock att en stor del av den interna kontrollen av hälso- och sjukvårdsnämndens verksamhet görs genom löpande styrning och uppföljning av verksamheten. Utöver nämndens särskilda uppföljning är hälso- och sjukvårdsdirektörens rapport på varje nämnd ett viktigt inslag i uppföljningen men även styrningen. För 2022 har hälso- och sjukvårdsnämnden antagit en internkontrollplan.

Revisorerna ansåg att utan de tillfälliga statliga stöden skulle nämnden redovisa ett underskott vilket är en ekonomisk obalans för nämnden att hantera kommande år när de statliga stöden upphör/minskar. Hälso- och sjukvårdsnämnden kommenterar det med att de statliga stöden i stor utsträckning har erhållits till följd av ökad och/eller förändrad verksamhet. I takt med att verksamheterna kan återgå till normal verksamhet kommer de ökade kostnaderna med anledning av pandemin att minska. För hälso- och sjukvården görs löpande bedömningar kring det ekonomiska läget – detta gäller även framtida ekonomiska förutsättningar.

Elin Hoffner och Marie Svensson, Vänsterpartiet.

Vänsterpartiet har lämnat en gemensam förklaring för revisorernas granskning av regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden. Vänsterpartiet instämmer med revisorernas anmärkning.

Vänsterpartiet instämmer med revisorerna analys och anser att den låga måluppfyllelsen visar att den interna kontrollen inte varit tillräcklig. Vänsterpartiet anser att den låga

måluppfyllelsen endast delvis går att skylla på pandemins verkningar. Vänsterpartiet instämmer också med revisorerna om att och hälso – och sjukvårdsnämnden når ett resultat förenligt med budget tack vare tillfälliga statsbidrag och nationella satsningar som tillfallit nämnden. Vänsterpartiet anser att resultatet för 2021 är missvisande då det inte visar vård som inte utförts och alla patienter som väntar på vård och rehabilitering.

Vänsterpartiet anser att de pekade på problemen med personalflykt redan i mars 2020 med en interpellation där de ansåg sig se en tydlig koppling till den styrande majoritetens beslut om att ta bort arbetstidsavtal. De anser också att satsningarna i Vänsterpartiets budget hade gjort skillnad på arbetsvillkoren.

Socialdemokratiska ledamöter i hälso- och sjukvårdsnämnden

Socialdemokraterna i hälso- och sjukvårdsnämnden delar revisorerna kritik, framför allt runt bristerna i uppföljningen av tillgängligheten till den specialiserade vården, vilket de anser i hög grad hänger ihop med den enligt dem personalkris som råder på Östersunds sjukhus. Socialdemokraterna anser att de konsekvent under lång tid försökt lyfta frågorna, både i nämnden och i andra organ. De påtalar att de redan under 2020 kritiserade frånvaron av en uttalad plan för att hantera den uppskjutna vården. De ger också exempel på initiativärenden och yrkanden som framförts och som enligt dem syftade till att förbättra tillgängligheten.

Socialdemokraterna anser inte att hälso- och sjukvårdsnämnden tagit sitt ansvar gällande personalsituationen och den enligt dem påföljande försämringen av tillgängligheten. Socialdemokraterna ser en påfallande risk att personalkrisen på kort och lång sikt allvarligt skadar regionens möjlighet att erbjuda god vård samt möjligheterna att långsiktigt försörja verksamheten med rätt kompetens.

Sammantaget finner Socialdemokraterna i hälso- och sjukvårdsnämnden att revisorernas kritik är berättigad och de delar uppfattningen att hälso- och sjukvårdsnämnden bör ges en anmärkning. De delar också uppfattningen från delar av revisionen att hälso- och sjukvårdsnämnden ej bör beviljas ansvarsfrihet för 2021.

Kristdemokratiska gruppen i Region Jämtland Härjedalen

Kristdemokraterna har lämnat en gemensam förklaring till revisorernas granskning av regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden. Kristdemokraterna instämmer i många delar av det som revisorerna redovisat och tar till sig den kritik som riktas mot regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden.

Kristdemokraterna anser att de rapporter som getts till nämnden om läget inom sjukvården inte redovisat det faktiska läget. De anser att oförmågan att hantera personalfrågorna har lett till ökade kostnader för hyrpersonal och köpt vård. Kristdemokraterna anser inte att det duger att hänvisa till en allmän sjuksköterskebrist över hela landet eller att vi har haft en pandemi. Kristdemokraterna tror att utvecklingen vad gäller bristen på personal och därmed också vårdplatser varit en annan om deras motion om att frångå arbete varannan helg hade fått

gehör. De anser att arbeta varannan helg har försvårat rekryteringsprocessen och en snabb övergång till arbete maximalt 2 av 5 helger hade förbättrat möjligheterna till ökad rekrytering vad gäller nödvändig personal och sjuksköterskor i synnerhet.

Kristdemokraterna nämner också att de som en konsekvens av den förda personalpolitiken som de anser senare ledde till personalbrist och bristande tillgänglighet samt att de ansåg sig få lite eller inget gehör för deras förslag lämnade det BlåGröna samarbetet i april 2021. De påpekar också att Lars-Erik Olofsson (Kd) lämnade i protest sin roll som regionråd och vice ordförande i regionstyrelsen.

Kristdemokraterna finner regionstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens bristande agerande inom personalförsörjningsområdet vara så allvarligt att de endast kan instämma i revisorers kritik som avstyrker ansvarsfrihet. Kristdemokraternas sammantagna bedömning är att regionstyrelsen och nämnden skulle ha agerat bättre i personalfrågorna och därmed också lyckats bättre i att behålla samt rekrytera/återrekrytera nödvändig personal. Kristdemokraterna anser att revisorernas kritik därmed är befogad.

Presidiets bedömning

Regionens revisorer har i sin revisionsberättelse och revisionsrapport redogjort för de brister som hälso- och sjukvårdsnämndens och nämndens ledamöter och tjänstgörande ersättare uppvisat i sin ledning och styrning under verksamhetsåret 2021. Presidiet har tagit del av samtliga förklaringar och vill påpeka att det är de av fullmäktige fattade uppdragen till hälso- och sjukvårdsnämnden som är det som ansvarsprövas.

Coronapandemin har sedan utbrottet våren 2020 ställt hela Region Jämtland Härjedalens organisation inför stora prövningar och detta i synnerhet personalsituationen. Pandemin har inneburit sjukfrånvaro, personalbrist, begränsningar i produktion och minskad tillgänglighet. Detta har i sin tur medfört anlitande av hyrpersonal för att öka tillgängligheten och möjlighet till vård för medborgarna. Detta har löpande återredovisats till regionfullmäktige. Presidiet delar därför hälso- och sjukvårdsnämndens bedömning att revisorerna i revisionsberättelsen borde ha beaktat coronapandemins påverkan på verksamheten och måluppfyllelsen i större utsträckning. Utöver anpassning av arbetsuppgifter och verksamhet har lokala och nationella restriktioner, obligatoriskt distansarbete och dialog utan möjlighet till fysisk närvaro haft negativ inverkan på nämndens möjlighet att planera, bedriva utvecklingsarbeten samt följa och följa upp verksamheten på ett önskvärt sätt.

Bristssituationen av vissa yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården är en utmaning för alla regioner i Sverige. Presidiet ser positivt på nämndens utvecklingsarbete kopplat till fullmäktiges mål om en kompetensförsörjning som möter verksamhetens behov och anser också att nämnden trots pandemin vidtagit andra åtgärder som bidrar till regionen som attraktiv arbetsgivare och en stabilare bemanning. Tydligare planer för kompetens- och personalförsörjningen behövs.

Presidiet har noterat förklaringarna till bristande måluppfyllelse och har förståelse för pandemins påverkan för exempelvis tillgängligheten. Presidiet har löpande tagit del av de olika rapporter som redovisats för fullmäktige och anser att det finns utvecklingsområden i vad och hur ofta olika mål redovisas. Presidiet anser att om nämnden under året inte ser möjlighet att uppnå fastställda mål måste det anmälas till fullmäktige. Nämnden bör även väcka ärende för att ändra målsättningar, uppdrag och prioriteringar där ej påverkansbara yttre faktorer minskar förmågan att nå uppsatta mål. Ledning och styrning i offentlig verksamhet är ett ständigt pågående förbättringsarbete och de demokratiska beslutsformerna är en del i detta.

Presidiet delar till stor del revisorernas bedömning att hälso- och sjukvårdsnämnden inte haft en fullt tillfredsställande internkontroll. Presidiet ser positivt på det påbörjade utvecklingsarbetet och är också medveten om de begränsningar som pandemin inneburit för att kunna fullfölja det. Vidare är styrelsens löpande arbete med styrning och uppföljning också är en viktig del i internkontrollen. Men trots detta anser presidiet att hälso- och sjukvårdsnämnden i väntan på ett fullt utvecklat nytt arbetssätt kunde ha arbetat med något av de största riskområdena, till exempel den ekonomiska situationen eller patientsäkerheten, under 2021.

Sammantaget gör presidiet bedömningen att de brister som revisorerna pekat ut inte är tillräckliga för att inte bevilja ansvarsfrihet för hälso- och sjukvårdsnämnden och dess ledamöter och tjänstgörande ersättare. Däremot delar presidiet delvis revisorernas bedömning att nämndens arbete med kompetensförsörjning, hur mål redovisas samt arbetet med internkontroll inte är fullt tillfredsställande. Därför anser presidiet att en anmärkning bör riktas mot hälso- och sjukvårdsnämnden och dess ledamöter och tjänstgörande ersättare för verksamhetsåret 2021.

Förslag till beslut

Regionfullmäktiges presidium föreslår regionfullmäktige

1. Hälso- och sjukvårdsnämnden och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2021.
2. Regionfullmäktige riktar en anmärkning mot hälso- och sjukvårdsnämnden för verksamhetsåret 2021.

Motivering

Coronapandemin har påverkat hälso- och sjukvården i stor utsträckning under 2021. Arbetet har gått bra och Region Jämtland Härjedalen har uppmärksamats bland annat för sitt arbete med vaccinationer. Men pandemin har sammantaget begränsat hälso- och sjukvårdsnämndens möjligheter att planera, genomföra utvecklingsarbeten och nå uppsatta mål för verksamheten samt påverkat möjligheten att följa och följa upp verksamheten på ett önskat sätt. Fullmäktiges presidium anser att det borde ha beaktats i större utsträckning i revisionsberättelsen. Nämnden redovisar ett resultat förenligt med budget. Presidiet ser

positivt på att hälso- och sjukvårdsnämnden trots pandemin genomfört en del utvecklingsinsatser och vidtagit åtgärder vad gäller personalsituationen. Men presidiet delar delvis revisorernas kritik om att nämndens arbete med redovisning av mål, arbetet med tydliga mål och planer för att säkra bemanningen samt arbetet med intern kontroll inte varit tillräckligt tillfredsställande. Det är huvudskälet till att presidiet föreslår att en anmärkning riktas mot hälso- och sjukvårdsnämnden och dess ledamöter och tjänstgörande ersättare för verksamhetsåret 2021.

Yrkanden

Karin Näsmark (S) yrkar följande:

- "1. Hälso- och sjukvårdsnämnden och dess ledamöter beviljas **inte** ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2021 i enlighet med revisorernas bedömning i revisionsberättelse nr 1.
2. Regionfullmäktige riktar en anmärkning mot hälso- och sjukvårdsnämnden för verksamhetsåret 2021."

Proposition

Ordföranden ställer proposition på liggande förslag och Karin Näsmarks yrkande och finner att liggande förslag antas.

Beslut

Regionfullmäktiges presidium föreslår regionfullmäktige

1. Hälso- och sjukvårdsnämnden och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2021.
2. Regionfullmäktige riktar en anmärkning mot hälso- och sjukvårdsnämnden för verksamhetsåret 2021.

Motivering

Coronapandemin har påverkat hälso- och sjukvården i stor utsträckning under 2021. Arbetet har gått bra och Region Jämtland Härjedalen har uppmärksammat bland annat för sitt arbete med vaccinationer. Men pandemin har sammantaget begränsat hälso- och sjukvårdsnämndens möjligheter att planera, genomföra utvecklingsarbeten och nå uppsatta mål för verksamheten samt påverkat möjligheten att följa och följa upp verksamheten på ett önskat sätt. Fullmäktiges presidium anser att det borde ha beaktats i större utsträckning i revisionsberättelsen. Nämnden redovisar ett resultat förenligt med budget. Presidiet ser positivt på att hälso- och sjukvårdsnämnden trots pandemin genomfört en del utvecklingsinsatser och vidtagit åtgärder vad gäller personalsituationen. Men presidiet delar delvis revisorernas kritik om att nämndens arbete med redovisning av mål, arbetet med tydliga mål och planer för att säkra bemanningen samt arbetet med intern kontroll inte varit tillräckligt tillfredsställande. Det är huvudskälet till att presidiet föreslår att en anmärkning

Fullmäktiges presidium

2022-04-22

riktas mot hälso- och sjukvårdsnämnden och dess ledamöter och tjänstgörande ersättare för verksamhetsåret 2021.

Reservationer

Karin Näsmark (S) reserverar sig till förmån för sitt eget yrkande.

Expedieras till

Hälso- och sjukvårdsnämnden och dess ledamöter och tjänstgörande ersättare för verksamhetsåret 2021, regiondirektör, ekonomidirektör och hälso- och sjukvårdsdirektör.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse om ansvarsprövning HSN
- Nr1 Revisionsberättelse 2021(280343)
- Nr 2 Revisionsberättelse för år 2021(280344)
- Revisorernas Redogörelse år 2021(280345)
- §33 RF pres Begäran om förklaring från regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden och de ledamöter som avgått under 2021
- §61 Hälso- och sjukvårdsnämnden Ansvarsprövning för år 2021 - Hälso- och sjukvårdsnämndens förklaring
- Hälso- och sjukvårdsnämndens svar på revisorernas ansvarsprövning 2021
- Socialdemokraternas förklaring gällande HSN(280919)
- Kristdemokraternas ansvarsförklaring för 2021(280874)
- Vänsterpartiets ansvarsförklaring 2021(280696)

Paragrafen är justerad